

Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292.
Ефективна економіка. 2026. № 4.
ISSN 2307-2105

Copyright © The Author(s). This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License 4.0 (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2026.4.38>

УДК 502.3:330.15:332.3

М. Я. Височанська,

д. е. н., старший дослідник,

Інститут агроекології і природокористування НААН

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-2116-9991>

М. Л. Горинштейн,

аспірант, Інститут агроекології і природокористування НААН

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0004-2555-2124>

ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ПРИРОДООХОРОННИХ ТЕРИТОРІЙ

M. Vysochanska,

Doctor of Economic Sciences, Senior Researcher,

Institute of Agroecology and Environmental Management of NAAS

M. Horinshtein,

Student of Doctor of Philosophy (C1 - Economics),

Institute of Agroecology and Environmental Management of the NAAS

ENVIRONMENTAL AND ECONOMIC MECHANISM FOR ENSURING SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF NATURAL PROTECTED AREAS

У статті досліджено теоретико-методичні засади формування еколого-економічного механізму забезпечення сталого розвитку природоохоронних територій в умовах зростання антропогенного навантаження та воєнних викликів. Проаналізовано сучасний стан природно-заповідного фонду України, зокрема в регіонах Західного Полісся, та визначено основні тенденції його розвитку на основі еколого-економічних показників. Оцінено динаміку площ природоохоронних територій, рівень фінансування, антропогенного навантаження та екологічної безпеки.

Визначено сутність еколого-економічного механізму як комплексної системи інструментів, що поєднує фінансові, податкові, інституційні та організаційні важелі управління природокористуванням. Обґрунтовано необхідність їх інтеграції для досягнення балансу між економічним розвитком і збереженням природних екосистем. Удосконалено підходи до формування структури еколого-економічного механізму шляхом виокремлення взаємопов'язаних елементів і розроблення концептуальної моделі, що забезпечує узгодженість управлінських рішень у сфері природоохоронної діяльності.

Обґрунтовано напрями підвищення ефективності еколого-економічного механізму, зокрема розвиток екологічного фінансування, впровадження економічних стимулів раціонального природокористування, удосконалення інституційного забезпечення та активізацію участі місцевих громад. Доведено, що реалізація запропонованих підходів сприятиме відновленню природоохоронних територій, підвищенню рівня екологічної безпеки та формуванню передумов для сталого розвитку в умовах післявоєнної трансформації економіки України.

У перспективі подальші дослідження мають бути спрямовані на розроблення адаптивних еколого-економічних механізмів, здатних ефективно функціонувати в умовах невизначеності та післявоєнного відновлення. Особливу увагу доцільно приділити впровадженню цифрових систем моніторингу довкілля, розвитку «зелених» інвестицій, розширенню

міжнародного співробітництва та гармонізації національної екологічної політики з європейськими стандартами. Це сприятиме підвищенню стійкості природоохоронних територій до зовнішніх викликів, забезпеченню ефективного управління природними ресурсами та формуванню інноваційної моделі сталого розвитку.

The article examines the theoretical and methodological principles of forming an ecological and economic mechanism for ensuring sustainable development of nature conservation areas in the context of increasing anthropogenic load and military challenges. The current state of the nature reserve fund of Ukraine, in particular in the regions of Western Polissya, is analyzed, and the main trends in its development are determined based on ecological and economic indicators. The dynamics of the areas of nature conservation areas, the level of financing, anthropogenic load and environmental safety are assessed.

The essence of the ecological and economic mechanism is determined as a complex system of tools that combines financial, tax, institutional and organizational levers of nature management. The need for their integration is justified to achieve a balance between economic development and the preservation of natural ecosystems. Approaches to forming the structure of the ecological and economic mechanism are improved by isolating interrelated elements and developing a conceptual model that ensures the consistency of management decisions in the field of nature conservation activities.

The directions for increasing the efficiency of the ecological and economic mechanism are substantiated, in particular, the development of ecological financing, the introduction of economic incentives for rational use of nature, the improvement of institutional support and the activation of the participation of local communities. It is proved that the implementation of the proposed approaches will contribute to the restoration of protected areas, increasing the level of environmental safety and creating the prerequisites for sustainable development in the conditions of the post-war transformation of the economy of Ukraine. In the

future, further research should be aimed at developing adaptive ecological and economic mechanisms capable of functioning effectively in conditions of uncertainty and post-war recovery. It is advisable to pay special attention to the implementation of digital environmental monitoring systems, the development of "green" investments, the expansion of international cooperation and the harmonization of national environmental policy with European standards. This will contribute to increasing the resilience of protected areas to external challenges, ensuring effective management of natural resources and the formation of an innovative model of sustainable development.

Ключові слова: *еколого-економічний механізм, важелі, природні ресурси, природоохоронні території, збереження біорізноманіття, природні екосистеми, рекреаційна діяльність, екологічна політика.*

Keywords: *ecological and economic mechanism, levers, natural resources, protected areas, biodiversity conservation, natural ecosystems, recreational activities, environmental policy.*

ВСТУП

Питання збереження біорізноманіття та вдосконалення управління об'єктами природно заповідного фонду перебувають у центрі уваги багатьох держав. Основними засадами (стратегією) державної екологічної політики України на період до 2030 року передбачено збільшення площі природно-заповідного фонду до 15 % від загальної території країни, що є стратегічним завданням для досягнення екологічної збалансованості території України. На жаль, масштабна агресія росії призвела до того, що станом на сьогодні понад третина території природно-заповідного фонду нашої країни так чи інакше постраждала від військової агресії, а отже, питання відновлення цих об'єктів є надзвичайно актуальним [1].

Актуальність дослідження еколого-економічного механізму забезпечення сталого розвитку природоохоронних територій зумовлена загостренням екологічних проблем та посиленням антропогенного

навантаження на природні екосистеми. У сучасних умовах обмеженості природних ресурсів і зростання потреб суспільства виникає необхідність формування ефективних інструментів управління природокористуванням, які поєднують екологічні та економічні інтереси. Саме еколого-економічний механізм, який включає фінансові, податкові та інституційні важелі, дають змогу інтегрувати екологічні пріоритети у господарську діяльність, забезпечуючи збереження біорізноманіття та екологічної рівноваги.

Водночас актуальність теми посилюється необхідністю адаптації національної системи природоохоронного управління до міжнародних стандартів сталого розвитку та екологічної політики. Недостатній рівень фінансування природоохоронних заходів, неефективність існуючих економічних стимулів і слабка взаємодія між суб'єктами управління зумовлюють потребу в удосконаленні еколого-економічного механізму. Їх розвиток сприятиме підвищенню ефективності функціонування природоохоронних територій, раціональному використанню природних ресурсів та забезпеченню довгострокової екологічної безпеки.

Мета дослідження: дослідити сутність та роль еколого-економічних механізмів у забезпеченні сталого розвитку природоохоронних територій та обґрунтувати напрями їх удосконалення.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Теоретико-методичною базою природоохоронних досліджень стали минулі й сучасні біологічні, географічні, ландшафтознавчі та природозаповідання ідеї й розробки вітчизняних та зарубіжних вчених, а саме: Гродзинського М., Стеценка М. [2], Кудінова В. [3], Василюка О., Шутяка С., Драпалюка А., Парчука Г., Ширяєвої Д., Кравченко О. [4; 5; 6], Трофимчука О., Адаменка О., Триснюка В. [7] та інших.

О. Дребот та І. Купріянич обґрунтовують напрями вдосконалення фінансової складової економічного механізму розвитку парків, підкреслюючи необхідність узгодження організаційно-економічних, правових, фінансових та екологічних інструментів, що є важливим аспектом

у роботі національних парків держав ЄС [8]. У роботах О. Дребот [9] і Т. Кошелюк [10] проаналізовано вплив держави на управління природоохоронними територіями. Однак питання післявоєнного відновлення природно-заповідних територій є недостатньо вивченим.

В українському науковому просторі вагомий внесок у дослідження рекреаційних процесів здійснили низка вітчизняних учених. Зокрема, Ки́фяк [11] проаналізував організаційно-економічні механізми функціонування туристичної сфери, тоді як Мальська і Занько [12] узагальнили міжнародний досвід організації рекреаційних послуг, а також зосередили увагу на інвентаризації та класифікації рекреаційно-туристичних ресурсів як основі їх раціонального використання.

МАТЕРІАЛИ ТА МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Методологічною основою дослідження є системний та міждисциплінарний підходи, які дають змогу розглядати еколого-економічний механізм забезпечення сталого розвитку природоохоронних територій у контексті взаємодії екологічних, економічних, інституційних та управлінських факторів. Для досягнення поставленої мети та реалізації завдань використано комплекс взаємодоповнюючих методів. *Теоретичні методи* здійснено аналіз і синтез наукових праць, міжнародних та національних нормативно-правових актів, концепцій сталого розвитку та природокористування, що дозволило обґрунтувати сутність і структуру еколого-економічного механізму. Порівняльний аналіз зарубіжного та вітчизняного досвіду сприяв виявленню ефективних підходів до формування механізмів управління природоохоронними територіями.

Методи економічного та управлінського моделювання розроблено концептуальні підходи до вдосконалення еколого-економічного механізму шляхом оптимізації фінансово-економічних інструментів, удосконалення системи стимулів і регуляторів, а також впровадження інноваційних підходів до управління природоохоронними територіями з урахуванням принципів сталого розвитку.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Військова агресія РФ негативно вплинула на загальний стан навколишнього природного середовища, що спричинило значне поглиблення екологічної кризи, що своєю чергою потребує особливої державної участі в розвитку й вирішенні нагальних проблем збереження природно-заповідного фонду України, земель природоохоронного призначення. Створення та відновлення національних природних парків має стати головною метою державних програм щодо питань сталого розвитку національних природних парків і пріоритетом державної екологічної політики, що дасть змогу підтримувати екологічний баланс країни й досягти збалансованого правового, соціально-економічного та екологічного розвитку [8].

Враховуючи значення національних природних парків для соціально-економічного та екологічного розвитку країни, Верховною Радою України було прийнято Постанову “Про Основні напрями державної політики України у галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки”, де вказано, що екстенсивне природокористування, нехтування екологічним обґрунтуванням у процесі розвитку агропромислового комплексу, зарегулювання стоку річок та інші невідповідні дії призвели до знищення майже 70 % цінних природних комплексів і ландшафтів України [13].

Таблиця 1. Динаміка оцінки регіональних природно-заповідних територій за еколого-економічними показниками на прикладі Західного Полісся

№ п/п	Області	Загальна площа земель, тис. га		Площа земель об'єктів ПЗФ, тис. га		Витрати з держ.бюджету на утримання та збереження територій ПЗФ, тис. грн*		Коеф. антропогенної завантаженості**		Питома щільність потенційно небезпечних об'єктів на території областей України, к-сть ПНО / тис. км²***	
		2013	2024	2013	2024	2013 р.	2024	2013	2024	2013	2024
1	Волинська	1 969,0	2 014,4	91,3	236,01	1380,456	753 761,8	3	0,88	14,8	10,68
2	Рівненська	1 961,8	2 005,1	42,3	229,1	639,576	1 131 171,5	2,93	0,88	21,4	8,97

Джерело: сформовано на основі Державної служби статистики.

У Волинській області спостерігається суттєве зростання площі природно-заповідного фонду (ПЗФ) — з 91,3 тис. га у 2013 р. до 236,01 тис.

га у 2024 р., що свідчить про активне розширення природоохоронних територій. Одночасно різко зросли витрати з державного бюджету на їх утримання (з 1380,456 тис. грн до 753 761,8 тис. грн), що може вказувати як на посилення фінансування екологічної політики, так і на зростання вартості утримання. Коефіцієнт антропогенного навантаження знизився з 3 до 0,88, що є позитивною тенденцією та свідчить про зменшення тиску господарської діяльності на природні екосистеми. Також зменшилась питома щільність потенційно небезпечних об'єктів (з 14,8 до 10,68 ПНО/тис. км²), що підвищує екологічну безпеку території Волинська.

У Рівненській області також відбулися позитивні зміни: площа ПЗФ зросла більш ніж у 5 разів — з 42,3 тис. га до 229,1 тис. га, що свідчить про активний розвиток природоохоронної мережі. Витрати на утримання територій ПЗФ значно збільшилися (з 639,576 тис. грн до 1 131 171,5 тис. грн), що може бути пов'язано з розширенням площ та підвищенням стандартів управління. Коефіцієнт антропогенного навантаження знизився з 2,93 до 0,88, тобто до рівня, подібного до Волинської області, що вказує на зменшення інтенсивності впливу людини на довкілля. Водночас щільність потенційно небезпечних об'єктів суттєво скоротилася (з 21,4 до 8,97 ПНО/тис. км²), що є позитивним фактором у контексті екологічної безпеки регіону Рівненська.

З огляду на наведені показники, у перспективі Західного Полісся демонструють позитивні передумови для подальшого розвитку природно-заповідного фонду та посилення екологічної безпеки. Зростання площ ПЗФ у поєднанні зі зниженням коефіцієнта антропогенного навантаження свідчить про поступове зменшення тиску господарської діяльності на природні екосистеми, що створює базу для розширення територій природоохоронного призначення, розвитку екотуризму та впровадження сталого природокористування. Водночас значне збільшення бюджетного фінансування вказує на готовність держави підтримувати ці процеси, однак у перспективі важливо забезпечити ефективність використання цих коштів

через сучасні механізми управління, моніторинг і цифровізацію природоохоронної діяльності.

Зниження щільності потенційно небезпечних об'єктів у Західному Поліссі формує сприятливі умови для підвищення рівня екологічної та техногенної безпеки, що є критично важливим для довгострокового розвитку регіонів. У перспективі це може сприяти залученню інвестицій, розвитку рекреаційної інфраструктури та покращенню якості життя населення. Разом із тим подальше зростання площ ПЗФ потребуватиме балансування між природоохоронними заходами та соціально-економічними інтересами територій, а також удосконалення регіональної екологічної політики з урахуванням кліматичних змін і зростаючих антропогенних ризиків у майбутньому.

Результати дослідження свідчать, що еколого-економічний механізм являють собою комплексну систему інструментів, які забезпечують взаємодію економічних і екологічних процесів у природокористуванні. Вони включають фінансові важелі, такі як цільові екологічні фонди та інвестиції в охорону довкілля, податкові стимули, що заохочують відповідальне використання природних ресурсів, а також організаційні та інституційні заходи, спрямовані на ефективне управління природоохоронними територіями. Ефективність цих механізмів прямо залежить від рівня інтеграції екологічних вимог у господарську діяльність та здатності координувати дії різних суб'єктів управління.

Одним із ключових напрямів удосконалення механізмів є розвиток екологічного фінансування. Це передбачає збільшення обсягів інвестицій у природоохоронні програми, створення цільових фондів для підтримки наукових досліджень, відновлення екосистем та розвитку екотуризму. Такий підхід дасть змогу забезпечити довгострокову фінансову стабільність природоохоронних заходів і сприятиме підвищенню їх соціально-економічної ефективності, оскільки стимулюватиме економічне зростання у гармонії з охороною природи.

Ще одним важливим напрямом є впровадження економічних стимулів природокористування, удосконалення інституційного забезпечення та посилення ролі місцевих громад. Економічні стимули мотивують суб'єктів господарювання до раціонального використання ресурсів і мінімізації негативного впливу на довкілля. Удосконалення інституційної бази забезпечить ефективний контроль та координацію природоохоронних заходів на різних рівнях управління. Активна участь місцевих громад сприятиме підвищенню екологічної свідомості населення та формує партнерство між державними органами, бізнесом і громадськістю у реалізації заходів зі сталого природокористування.

Сформовано комплексну структуру еколого-економічного механізму, спрямованого на забезпечення сталого розвитку природоохоронних територій (рис. 1). Центральним елементом системи є збалансоване використання та охорона територій, що реалізується шляхом інтеграції фінансово-інвестиційних, податкових, організаційно-правових, освітньо-інформаційних і технологічних механізмів. Взаємодія цих інструментів сприяє збереженню біорізноманіття, підтримці екосистем і розвитку інфраструктури, що, своєю чергою, забезпечує комплексний ефект: поліпшення стану довкілля, отримання економічних вигод, соціальний розвиток та збереження природної спадщини.

Отже, наведена схема відображає системний характер еколого-економічних підходів і підтверджує необхідність їх синергійного застосування для досягнення стратегічної мети сталого природокористування. У перспективі інтеграція еколого-економічного механізму дасть змогу забезпечити ефективне поєднання економічного розвитку зі збереженням природних екосистем. Розвиток інноваційних технологій і систем моніторингу сприятиме підвищенню стійкості природоохоронних територій та збереженню біорізноманіття.

Рис. 1. Еколого-економічний механізм забезпечення сталого розвитку природоохоронних територій

Джерело: сформовано авторами.

Концептуальна модель еколого-економічного механізму акцентує увагу на структурній впорядкованості та функціональній узгодженості ключових інструментів управління природоохоронними територіями (рис. 2). Її особливістю є виокремлення взаємопов'язаних блоків, що формують єдиний управлінський контур, у межах якого економічні стимули, інституційні засади та екологічні інструменти виступають взаємодоповнюючими складовими. Це дає змогу забезпечити не лише регулювання процесів природокористування, а й їх адаптацію до змін зовнішнього середовища.

Таким чином, модель слугує теоретико-методологічною основою для формування ефективної політики у сфері охорони довкілля, орієнтованої на досягнення довгострокових екологічних і соціально-економічних результатів. Її практична імплементація сприятиме підвищенню керованості природоохоронних процесів, оптимізації використання ресурсного потенціалу та зміцненню екологічної безпеки територій.

Рис. 2. Концептуальна модель еколого-економічного механізму забезпечення збалансованого розвитку природоохоронних територій

Джерело: сформовано авторами.

ВИСНОВКИ

У сучасних умовах воєнного стану особливого значення набуває формування ефективного еколого-економічного механізму забезпечення сталого розвитку природоохоронних територій, який має враховувати не лише традиційні екологічні та економічні виклики, а й наслідки військової агресії. Пошкодження екосистем, знищення природних комплексів і зростання техногенних ризиків потребують комплексного підходу до відновлення природно-заповідного фонду. У цьому контексті ключовими

напрямами є посилення державної підтримки, залучення міжнародної допомоги, впровадження сучасних систем екологічного моніторингу та цифрових інструментів управління, а також розвиток механізмів екологічного фінансування.

У перспективі післявоєнного відновлення важливим завданням стане інтеграція принципів сталого розвитку у всі сфери природокористування з одночасним забезпеченням екологічної безпеки та економічного зростання. Удосконалення еколого-економічних механізмів, активізація участі місцевих громад і бізнесу, а також гармонізація національної екологічної політики з європейськими стандартами сприятимуть підвищенню стійкості природоохоронних територій. Це створить передумови для відновлення біорізноманіття, розвитку екотуризму та формування екологічно орієнтованої моделі розвитку країни в довгостроковій перспективі.

Література

1. Шершун М.Х., Микитин І.С., Клим Н.М. Управління національними природними парками: досвід Франції для України. *Збалансоване природокористування*. 2024. № 4. С. 45-52. DOI: <https://doi.org/10.33730/2310-4678.4.2024.319398>.
2. Гродзинський М.Д., Стеценко М.П. Заповідна справа в Україні. К.: Географіка, 2003. 306 с.
3. Кудінов В. А. Заповідна справа: Навчальний посібник. Одеса: Наука і техніка, 2012.
4. Василюк О., Драпалюк А., Парчук Г., Ширяєва Д. Виявлення територій, придатних для оголошення об'єктами природно-заповідного фонду. Львів-Київ: МБО «Екологія-Право-Людина», 2015. 80 с.
5. Василюк О. Функціональна класифікації територій природно заповідного фонду України: історія формування та міжнародний аспект. *Вісник Національного науково-природничого музею GEO&BIO*. 2019. Т.18. 3–20. DOI: <https://doi.org/10.15407/gb1803>.

6. Василюк О., Шутяк С. Природно-заповідний фонд: зелена скарбниця громади. Львів: Манус-крипт, 2019. 48 с.
7. Трофимчук О., Адаменко О., Триснюк В. Геоінформаційні технології захисту довкілля природно-заповідного фонду. Івано-Франківськ – Київ: Супрун В. П, 2021. 343 с.
8. Дребот О.І., Купріянич І.П. Еколого-економічний механізм збалансованості розвитку національних природних парків. *Збалансоване природокористування*. 2023. № 3. С. 14–22. DOI: <https://doi.org/10.33730/2310-4678.3.2023.289317>.
9. Дребот О.І. Система державного управління природно-заповідним фондом України та її регіонів. *Регіональна економіка*. 2011. № 4. С. 205–209.
10. Кошелюк Т.В. Інституційна система управління національними природними парками в Україні. *Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України*. 2020. № 54. С. 74–89.
11. Кифяк В. Ф. Організація туристичної діяльності в Україні. Чернівці: Книги – ХХІ, 2011. 344 с.
12. Мальська М. П., Занько Ю. І. Міжнародний туризм і сфера послуг. Київ: Знання, 2014. 300 с.
13. Про Основні напрями державної політики України у галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки: Постанова Верховної Ради України від 05.03.1998 р. № 188/98. *Голос України*. 1998. № 64. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/188/98-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 10.03.2026).

References

1. Shershun, M.Kh. Mykytyn, I.S. and Klym, N.M. (2024), “Management of national natural parks: the experience of France for Ukraine”,

Balanced nature using, vol. 4. pp. 45-52, DOI: <https://doi.org/10.33730/2310-4678.4.2024.319398>.

2. Hrodzynskyi, M.D. and Stetsenko, M.P. (2003), *Zapovidna sprava v Ukraini: Navchalnyi posibnyk* [Nature Conservation in Ukraine], Heohrafika, Kyiv, Ukraine.

3. Kudinov, V. A. (2012), *Zapovidna sprava: Navchalnyi posibnyk* [Nature conservation: Textbook], Nauka i tekhnika, Odesa, Ukraine.

4. Vasyliuk, O. Drapaliuk, A. Parchuk, H. and Shyriaieva, D. (2015), *Vyivlennia terytorii, prydatnykh dlia oholoshennia ob'ektamy pryrodno-zapovidnoho fondu* [Identification of areas suitable for designation as nature reserve sites], MBO «Ekolohiia-Pravo-Liudyna», Lviv-Kyiv, Ukraine.

5. Vasyliuk, O. (2019), “Functional classification of territories of the Nature Reserve Fund of Ukraine: history of formation and international aspect”, *Proceedings of the National Museum of Natural History GEO&BIO*, vol. 18, pp. 3–20, DOI: <https://doi.org/10.15407/gb1803>.

6. Vasyliuk, O. and Shutiak, S. (2019), *Pryrodno-zapovidnyi fond: zelena skarbnytsia hromady* [Nature Reserve Fund: The Community's Green Treasure Trove], Manus-krypt, Lviv, Ukraine.

7. Trofymchuk, O. Adamenko, O. and Trysniuk, V. (2021), *Heoinformatsiini tekhnolohii zakhystu dovkillia pryrodno-zapovidnoho fondu* [Geoinformation Technologies for the Protection of the Natural Reserve Fund], Suprun V. P., Ivano-Frankivsk – Kyiv, Ukraine.

8. Drebot, O.I. and Kupriianchuk, I.P. (2023), “Ecological and economic mechanism of balanced development of national nature parks”, *Balanced nature using*, vol. 3, pp. 14–22, DOI: <https://doi.org/10.33730/2310-4678.3.2023.289317>.

9. Drebot, O.I. (2011), “The System of Nature-Reserve Fund State Governance in Ukraine and its Regions”, *Regional Economy*, vol. 4, pp. 205–209.

10. Koshelyuk, T. V. (2020), “Institutional management system of national nature parks in Ukraine”, *Aktualni problemy vdoskonalennia chynnoho zakonodavstva Ukrainy*, vol. 54, pp. 74–89.

11. Kyfiak, V. F. (2011), *Orhanizatsiia turystychnoi diialnosti v Ukraini* [Organization of Tourism Activities in Ukraine], Knyhy – XXI, Chernivtsi, Ukraine.

12. Malska, M. P. and Zanko, Yu. I. (2014), *Mizhnarodnyi turyzm i sfera posluh* [International Tourism and the Service Sector], Znannia, Kyiv, Ukraine.

13. The Verkhovna Rada of Ukraine (1998), Resolution “ On the Main Directions of Ukraine’s State Policy in the Field of Environmental Protection, Natural Resource Use, and Environmental Safety, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/188/98-%D0%B2%D1%80#Text> (Accessed 10 March 2026).

Отримано редакцією журналу / Received: 27.03.26

Прорецензовано / Revised: 07.04.26

Дата публікації / Published: 23.04.26